

Galesia
Polokafo mono wenena Galesia
ebau minamo ya lufuwa wi fulo
gedami ka
Komu Ka

Galesia ebau ya numuna meya negu-negu Kilisto wenenala monolo mau wi-wi amo ne. Komu Polo ya ailo feka wenena numuni meya Antiyoku, Aikoniyamu, Listila ido Debe ya uto Yesu kala kuwa lalo lo oloto meletu, eti limo, Lo melami ka meyalo melonimo lono olunumo yamu Gotikafo monatina efe limo wenena minae, lo ledámenami ne. E'e, Kilisto Yesu koli kikito umunumo yamuko lifimate kilili oto, monatina efe limo wenena minae, lo ledenami ne, loto api gilibaito, ya wenena maleka seni-muluni olu eleyapa wiyamo ne. (Aposolo 13, 14). Ido aiga ya Yuda mono mona api gilibamo wenena, Polo koli nosámami umamo wenena ya oti eti logimamo, Linate seti-muludi olu eleyapa wiyamo, ya Mosese lo melami kala yaki meyalo meleti, Goti ainala ukadigu fukenawamo yako Goti wenenala ona kula enawae, loti lo-lo amo ka ya Galesia mono wenena yate koliti ya aiyo, ainawa ukadeu fukenawae, loti kolamo ne. Eti loti kolamo ka ya Polokafo kolito siya kala-kala lito, aya kawadokati ya itibiti uti Yesudokako kofa ekeleti, amo kanulalo efe loti moninawae, loto lufuwa ama ya wi fulo gedami ne.

Lo oloto melami ka

1-2 Aiyó, linate Galesia ebau numuna negu-negu monolo mau wi-wi amo, ya namo Polo, aposolo minomo we, ya mono wenenate muki yaki lakoina minoto lufuwa ama ya wi fulo gedowe. Eyalo.

Aposolo lonowa olomo, ya wenena wenidoti olámomo ne. Ido wenena mate nilifi melámamo ne. E'e, Yesu Kilistote Melafo Goti folaiguti olu nedi edami we yate nilifi melaito olomo ne.

3 Metefo Gotidokati ido Wekola Yesu Kilistodokati ya nasafili mona ido you amene mona ya linatedoka mino gedenaiye.

4 Oiya amaleka kamena nosámami monau minonigu yauti aya Wekola Yesu Kilistokafo efili ledenae, loto nosámami monate yamu ya oto meletó imo mona ya fulito folami, ya Metefo Goti kala lalo kiyami monalo meyalo meletó eti o ledami

5 yamu Goti kuliya naba-naba mino edamima ya moda minomo dito minowa-minowa oto nemo ne. Ona.

Kawa kuwa lalo ya lawoko yako nemo ka

6 Ake, linate ya Kilisto nasafilila yamu Gotikafo amodoka luti fiyaido yati alako meti umuti u kala kuwa olu ailo itamo kalo ekelamo, ya kolomo ei-ai, loto wene lawa apaitami ne!

7 Ido kala kuwa ailo ma minámaifa, wenena mate olu kopa o gedeti, Kilisto kala kuwa lalo olu ailo bulunune, loti koli minae.

8 Eti o minafa, ido lalimofe, ido kosinanti enisole matefe, oti ya kala kuwa lalo komu lo

oloto gimonimo ya olu kopaiti, ailo ma logimiti ya u kopa unawamo wenena aneyo.

⁹ Ka ya komu moda lotonimo yama oiya kofa logimowe. Kolalo. Wenena mate oti ya kala kuwa lalo olu minamo ya olu kopaiti, ailo ma logimiti ya u kopa unawamo wenena aneyo.

¹⁰ Kawa eti lomo, ya wenena koli numunawae, loto kolito lofemo, ido Gotikafo koli numunaiye, loto kolito lowe? Ido wenena lalo neyenawae, loto kanu moni wili minofe? E'e, wenena lalo neyenawamo kanu ma moni wili minomo neko, ya Kilisto kouba-nabala we ma minámogi ne.

Polokafo aposolo lono olami monala yamu logimami ka

¹¹ Etito mono wenenane-motao, ka ama kolife lenawae, loto logimowe. Kolalo. Kawa kuwa lalo lo oloto gimomo ya wenena luni-kaniguti ma minámaiye.

¹² Ido wenenadokati olámoneto, wenena mate api nomámamo ne. E'e, Yesu Kilstokafo olu oloto pi nomami ne.

¹³ Komu ya Yuda wenena mono monate ya namo melemo idomo ka ya linate moda kolitama ne. Ya kamenalo ya Goti wenenala monolo mau wi-wi amo wenena ya auma wito gini giyadoto olu kopa o gedemo woma ne.

¹⁴ Eti omo, ya aunefo-kolofane monanina yauti ma olumo witenaiye, loto aumafofo loto monawa melemo idomo yamo namo wenenane minagu ya koinanefo-mota mumudi ya olu fulo gedeto Yuda mono monate ya kolife lomo idoma ne.

¹⁵ Eti o-o minofa, Gotikafo komu onefo mulunau minomo kamenalo ya iyaina oto neyeto,

nasafililakafo lune fiyami we lalo kolami kame-nalo,

¹⁶ ya ailo feka wenena minagu ya kala kuwa lo oloto giminane, loto namodoka Nalafo olu oloto pi nomami kamenalo, ayalo ya mona mamu wenena ma loga-miga o gedámomo ne.

¹⁷ Ido Yelusalemu numudo ya aposolo lonodo u komu meleti olamo we minadoka ya idámomo ne. E'e, Alebia mikalo ya uto minoto, aiga ya Damasikusi numudo itibomo ne.

¹⁸ Eti o minoneto, aiga ya melege leleila-wokoi (3) utaito, yalo ya Sifasi Pita eyenae, loto Yelusalemu numudoka idowe. Dito ya fo kamena fifitini (15) yalo ya amote minomi ne.

¹⁹ Amote minomi kamenalo ya aposolo lili-galeka ya ma geyámoto, Wekola kunalafo Yemusi yako eyomo ne.

²⁰ Eti omo yamu kala kuwa lalo olomo ka ya wenena mate api nilibámamo, Kilistokafo olu oloto pi nomami ne, loti linate kolife lenawae, loto ka lufuwa wi fulo gedomo ama yau suki ka ma wiyámowe. E'e, Goti onobalalo ya ka onakole, loto lufuwa wiyowe.

²¹ Ena yaloti uto Silia mikalo ido Silisia mikalo moinomo,

²² ya Yudia mikalo wenena Kilisto lulau mino edeti monolo mau wi-wi amo wenena yate kone neyámafa,

²³ namomu ya ka ama yako kolamo, Komu ya koli kikitonimo ka olu kopaitenae, loto mono wenenate giyado gini-gini o minami we yamakafo oiya ama ya aya kawa lo oloto mele minaiye, loti

²⁴ namomu koliti ya Goti kuliya olu faka lamo ne.

2

Polo ya Yelusalemuka dito aposolo liligaki luni lawoko melamo ka

¹ Ena aiga ya melege fotini (14) utaito, yalo ya Yelusalemu numudo kofa dinae, loto namote Banabasite lakoina dito, Taitusi yaki ilimito lako idonimo ne.

² Etito idonimo ya faifa idámoto, Wekolakafa olu oloto pi nomaido idonimo ne. Eti omo ya lonowa auma wito olutoto, ido oiyaki olu minomo lono ya u fa neta keletenaiye, loto kiyaba we kulinigi we inanimomo minagu ya kawa kuwa lalo ailo feka wenena minagu lo oloto gimi-gimi omo ka ya gilibomo ne.

³ Eti loto gilibomo, ya lako onimo we Taitusi ya Giliki we ma nenako, Yuda wenena Goti ainala ukanigu fukamo aina ya amo ukanau minámami nefa, ido ainawa ya ukanau fukalo, loti lo melámamo ne.

⁴ Eti loti lo melámafa, mono wenena suki-faki we mate momona oti kiliyateu idamo ya Kilisto Yesu lulau mino edeto efili ledami minonimo monate ya omunikafo eyenune, loti, Yuda wenena lo melamo kakafo kofa nela wi ledenune, loti diti ya Goti ainala Taitusi ukanau fukenawae, loti auma witi kolamo ne.

⁵ Eti loti kolafa, lamo ya auma wito, e'e, lonimo, ya kawa kuwa lalo, ka ona kula nemo ka ya linatedoka mino gedenami ne, loto, kawa lamo ya mete umuto golo áдото, auma wito minone.

⁶ Ena wenena mate ya kiyaba we kulinigi wele, loti kolafa, ido namo ya kulini naba yaidanaa-
maidana nemo wenena yamu kolámenagolowe.
E'e, Goti ya wenena ma naba ne, ido ma kiyanido
we ne, loto iya mele ledámami ne. Etito ya kulinigi
we kelamo wewa yate namo kawa kuwa lo oloto
mele-mele omo kalo ya ka ma yaki mene oto
logimo, loti lonomámamo ne.

⁷ E'e, aya wewa yate eti loti kolamo, Gotikafo
Yuda wenena ainala ukanigu fukamo wenena ya
kala kuwa lalo logiminami lono ya Pita analo
meleto, ido ayaidana oto namo ailo feka wenena
ainala ukanigu fukámamo wenena logiminamo
lonowa ya namo anelo melami ne.

⁸ Etito Pita olu auma wi edeto, ainala ukanigu
fukamo wenena minadoka ya aposolo lonodo ilifi
melami wewa yamakafa ayaidana oto namoki
olu auma wi nedeto, ailo feka wenena minadoka
nilifi melami ne, loti kulinigi we kelamo wewa
yate eti loti kolamo ne.

⁹ Eti loti koliti, ido nasafilila nomami yaki
eyefe loti, ya Yemusile, Sifasi Pitale, Yonile, mono
wenena lawenina kelamo we yate namote Ban-
abasite adelo oluti lamoki koina witi, lamo ya ailo
feka wenena minadoka unawae, loti lolumuti, ido
amo ya Yuda wenena minadoka unune, loti eti o
ledamo ne.

¹⁰ Eti o ledeti, ya ka ma lawoko, ya wenena ma
ka keina ukanido minageto neta mamu koliti aefa
fiti moni wilamo wenena yamu koliti ani olu faka
lo gedalo, loti lolomamo, ya aya monawa auma
wito melenae, loto adeinati koli minomo ne.

Polokafo Pita ka auma wito loumami ka

¹¹ Ido Sifasi Pita ya Antiyoku numudo oto minami kamenalo, ya efe ádami mona melami ya eyeto, kote fito ka auma wito loumomo ne.

¹² Wenena ma Yemusi nedoti ámamo kamenalo ya Pitakafo ailo feka wenenaki lakoina no minafa, ido Yuda wenenawa oti minamo kamenalo, ya Goti ainala ukanigu fukamo wenenawa ya ka lotenawae, loto koli kolito, ailo feka wenena minadoti ya itibito u Yuda wenenalo yako ekeleto, feleko minoti no-no amo ne.

¹³ Eti o minamo ya Yuda wenena liligaleka ya ayaidana oti amoki lakoina suki monawa ya mele minanako, Banabasi yaki suki monaninawa yakafo ika o edami ne.

¹⁴ Eti o minafa, namokafo kawa kuwa lalo, ka ona kula kanudo ya efe loti moinámamo monanina eyeto, ya muki onobanido ya Sifasi Pita eti loto loumomo, Kamo ya Yuda wema minaba, Yuda wenena monanina melámoto, ailo feka wenena monanina melanima nenako, nedito ailo feka wenena ya lamo Yuda wenena monate melalo, loto ika o gede minane? loto loumomo ne.

Yesu koli kikito umamo yako monatina efe limo wenena minae, lo gedenami ka

¹⁵ Lamo ya ailo feka wenena, kopa minamo wenena yauti oloto piyámonimo ne. E'e, Yuda wenena yauti oloto piyonimo nefa,

¹⁶ ido lo melami ka meyalo melenumo lono olonimo yamu Gotikafo monatina efe limo wenena minae, loto lo ledámami ne. E'e, Yesu Kilisto koli kikito umunumo yamuko eti lo ledenami ne,

loto koli minoninako, lalimo Yuda wenena yaki Kilisto Yesu koli kikito umone. Wenena ma lo melami ka lonowa olunawamo yamu monatina efe limo wenena minae, loto lo gedenami wenena ma minámanako, yamu lo melami ka lonowa ya litumate minámaiye. E'e, Kilisto koli kikito umunumo yako monatina efe limo wenena minae, loto lo ledenami ne, loto koli kikito umone.

¹⁷ Etito minoba, ido Kilisto lulau mino edonimo yamu monatina efe limo wenena minae, loto lo ledami kanudo moinonimo kamenalo, ya lalimo Yuda wenena ya ailo feka wenena yamaidana oto nosámonimo wenena minone, loto monate olu oloto piyagetoma, ya nediye loto lenune? Kilisto ya nosámami monau lilimami we ne, lenube? E'e, etito minámaiye.

¹⁸ Lo melami ka lonowa ya litumate minámaiye, loto fulitonimo, ya kofa itibito olu minogetoma ya lalimo golo ádonimo monate olu oloto pinumo ne.

¹⁹ Lo melami ka yakafa fulunamo kanu wi nedami yamu Gotidokako omune kofawa mino edenae, loto aya kawa nelala ya moda fulu umowe.

²⁰ Kilistoki lakoina yá yofolo moda fulutoto, ido omune kofawa fa minomo ya nanimo ya minámowe. E'e, luneu ya Kilisto mino nedami ne. Etito namo oiya ukaneki omune kofawa minomo, ya Goti Nalafo, siya-muluna nomami we, namomu kolito folami we ya koli kikito umumu o minomo yamuko kofawa mino kolito oto melete o-o minowe.

²¹ Goti nasafilila ya olu fa neta builámowe. E'e, lo melami ka meyalo melonimo yamu monatina

e fe limo wenena minae, lo ledami neko, Kilisto folami mona ya fa neta agi ne.

3

Lo melami ka ya ogofuto meyalo melámenumo ka

¹ Aiyo, linate Galesia wenena nei kilamo, linate omudi kulalo ya Yesu Kilisto yá yofolo ofo folamo ka lo oloto gimito gilibito oneto ya moda kolife lamoma nenako, kemakafo luti-kati olu kopaitaiye?

² Neta lawoko mamu loga o gedénagolowe. Lonomalo. Ouna lutigu olamo, ya lo melami ka meyalo melamo yamu olamo nefemo, ido kala kuwa koliti koli kikito umamo yamu olamo ne? Moda koli kikito umamo yamu olamoma nena.

³ Kudu-kudu kilafe? Ounakafo olu ogofu gedaito mono kanudo apiti moinamo wenena ya oiya linanimo ukadi-luti-kati yakafo olu ogofu gedaito ufe loto monimo dinune, loti kolafe?

⁴ Neta naba linatedoka oloto piyami ya u fa neta wife? E'e, fa neta minámaiye, loto kolowe.

⁵ Ido Ouna lutigu mele gedeto, aumala gilibami mona olu oloto pi gedemo idami we yakafo lo melami ka meyalo melamo yamu eti o gedaifemo, ido kala kuwa koliti koli kikito umamo yamu eti o gedami ne?

⁶ Aya yamu ya eti limo, Abalahamukafo Goti koli kikito umami yamu monala e fe limo we ne, loto lo edami ne, loto ka mono lufuwau (*Stt 15:6*) ya nemo ne.

⁷ Yamu eti loti kolalo. Koli kikitamo wenena ya Abalahamu ufa fiyami wenena ona minae.

⁸ Ido ailo feka wenena mate koli kikito umunawamo yamu Gotikafo monatina efe limo wenena minae, loto lo gedena, loto komu adeina kolito ya Abalahamu kawa kuwa eti loto lo oloto umami,

Kamomu ya wenena mikau-mikau olu lalo o gedena,
loto ka mono lufuwau (*Stt 12:3, 18:18, 22:18*) ya nemo ne.

⁹ Etito Gotikafo koli kikitamo wenena muki ya Abalahamu koli kikitimo weki lakoina olu lalo o gede minaiye.

¹⁰ Ido lo melami ka meyalo melamo lonowa yakafo lituma wi gedageto moninawamo wenena ya u kopa enawamo wenena minenagilae. Aya yamu ya eti limo,

Ka mono lufuwau ya lo melami ka mukimuki lufuwa wiyamo ya meyalo melemo idámenawamo wenena ya u kopa enagilae,
loto ka mono lufuwau (*Lo 27:26*) ya nemo ne.

¹¹ Ido ka ma ya eti limo,

Monanina efe limo wenena ya koli kikito minamo yamu ya kofawa mino kolinagilae,
loto ka mono lufuwau (*Hab 2:4*) ya nemo ne. Yamu lo melami ka meyalo melenawamo wenena ya Goti onobalalo monatina efe limo wenena minae, loto lo gedenami wenena ma minámae, loto kolife lo minone.

¹² Ido lo melami ka lonowa ya litumate enami mona ya koli kikito umonidoti minámaiye. Aya yamu ka ma ya eti limo,

Lo melami ka lonowa olunawamo wenena ya
 kawa muki meyalo melenawamo yako
 omuni kofawa minenawae,
 loto ka mono lufuwau (*Wkp 18:5*) ya nemo ne.

¹³ Ena lo melami ka muki-muki meyalo
 melámonimo yamu u kopa enumo monawa yauti
 ya Kilistokafo meina fito efili ledami, ya lamomu
 kolito u kopa imo monawa ya mofu ledami ne.
 Yamu ka ma ya eti limo,

Yálo kali gedamo wenena muki ya u kopa
 enawamo wenena minae,
 loto ka mono lufuwau (*Lo 21:23*) ya nemo ne.

¹⁴ Ido Kilistokafo eti o ledami, ya ailo feka wenena
 Kilisto Yesu lulau mino edamo ya Abalahamu
 neta lalo o edami mona ya mino gedenaiye, loto
 eti o ledami ne. Ido Ouna luteu mino ledenaiye,
 loto komu lo mele ledami ka ya koli kikito umon-
 imo yamu kulawa olunawae, loto u kopa enumo
 monawa ya mofu ledeto, meina fito efili ledami
 ne.

*Goti aiga lo melami kala yakafo komu lo mele
 gimami ka ya olu afima o edámenami ka*

¹⁵ Ena mono wenenane-motao, neta fa
 mikaleka netalo ka ma lenagolowe. Kolalo.
 Mikaleka ka, wenena maki kutifi gedeto lo
 auma wito melenumo ka ya wenena mate koli
 fulitámenawamo ne. Ido ayalo ya ka ma kofa
 mene oti lo melámenawamo ne.

¹⁶ Ido Gotikafo olu lalo o gedenae, loto lo mele
 gimami ka ya Abalahamuki ido ufa fiyami weki
 yamu logimami ne. Eti loto ufa fiyami we yamu

limo, ya wenena muki yamu ádaiye. Ufa finan-imo weki yamu lowe, loto loumami, ya we lawoko Kilisto yamuko liye.

¹⁷ Aya ka monawa ya logiminagolowe. Kolalo. Gotikafo Abalahamuki kutifi edami ka ya komu adeina meletoto, ido aiga melege fo hadeti teti (430) utaito, yalo ya lo melami ka lo oloto piyami ne. Etito ya lo melami kawa yakafo kutifi edami ka Gotikafo komu lo mele umami ya olu kopaito kilili ámenami ne.

¹⁸ Mono neta iya ku ledami ya lo melami kalekati olunumola nemo neko, ya lo mele lomami kalekati olunumo ma minámagi ne. Ido Gotikafo Abalahamu lo mele umami kalekati ya umutami ne.

¹⁹ Etito nemoma nenako, lo melami ka ya nedito lo oloto piyaiye? Kolito kolámoto onimo monate lilibinae, loto mene oto lo melami, ya aya kawa minomo uto uto, ufa fiyami we yamu komu Abalahamu lo mele umami wewa ya oloto piyageto, lo melami kawa u ayalo winaiye, loto lo melami ne. Ido enisole ya gilifi melaito lumuti ya lo melami kawa ya muliti we Mosese analo melato, amokafo wenena logimami ne.

²⁰ Ena muliti we ya we lawoko yamuko ámaifa, ido Goti lawoko aimolako Abalahamu lo mele umami ne.

Lo melami ka yakafo Kilistodoka enawae, loto lilimami ka

²¹ Etito nemoma nenako, kawa aiga lo melami yakafo Goti komu lo mele gimami kala olu afima o edami nefe? Etito minámaiye. Lo melami ka makafo olu omude kami ka ma nemo neko,

kawa meyalo melonimo yamu monatina efe limo wenena minae, lo ledagi ne.

²² Ido etito minámaiye. E'e, wenena muki lifi-manina yakafo nela wi gedami ne, loto ka mono lufuwau ya lo oloto piyami ne. Etito Yesu Kilisto koli kikito umonimo yamu ya lo mele lomami kawa kulawa giminamo ne, loto koli kikitamo wenena ya eti o gedami ne.

²³ Etito nefa, ido komu, koli kikitonimo monawa oloto piyámami kamenalo, ya lo melami ka yakafo nela wi ledami ne. Gotikafo koli kikitenumo mona aiga olu oloto pinae, loto eti o ledami ne.

²⁴ Yamu lo melami ka ya api lilibito kiyaba o ledami neta yakafo Kilistodoka lilimo fulageto, ya koli kikito umunumo yamu monatina efe limo wenena minae, loto lo ledenae, loto kawa lo melami ne.

²⁵ Ido koli kikito umonimo monawa moda oloto pitainako, kiyaba o ledami kawakafo oiya amaloti nela wi ledámami ne.

Koli kikitonimo yamu Goti nomilipala minonimo ka

²⁶ Linate muki ya Kilisto Yesu lulau mino edeti koli kikito umamo yamu Goti nomilipala ona minae.

²⁷ Kolafe? Linate Kilistoki ekeleti noku wiyamo wenena muki ya Kilisto lebonala wi minae.

²⁸ Eti o minamo, ya linate ya ma Yuda wenena minae, loti, ido ma ailo feka wenena minae, loti, ido ma nelalo minoti kouba-naba lono olamo wenena minae, loti, ido ma nelalo minámamo wenena minae, loti, ido ma wemomo minae, loti, ido ma wenaipa minae, loti lo-lo amo, ya etiti

minámæ. E'e, linate muki ya Kilisto Yesu lulau mino edeti ya u lawoko o minæ.

²⁹ Etiti linate ya Kilisto wenenala minanako, Abalahamu ufa fiyami wenena yaki minamo yamu Gotikafo Abalahamuki ufa fiyami wenenalaki lo mele gimami kalalo neta iya ku gedami ya moda olunagilæ.

4

Yesukafo nelauti efili ledeto Goti nomilipala olu leboilami ka

¹ Ka lomo ya monawa etito ne. Wenena ma fulunawamo ya netanina-matanina muki ya iya ku gedamo nomilipani ya netawa aboga minafa, nomilipani kefolæ minamo kamenalo ya netawa-matawa olámoti, faifa kouba-naba lono olamo wenena yamaidana oti minato,

² ya wenena mate kiyaba o gedeti, netanimatani yaki kiyaba o gedeti minato, aiga ya gedatoma, menibo kamena melaido ayalo ya moda olunawamo ne.

³ Ido lalimo ayaidana oto komu namuna minonimo kamenalo ya mikaleka mona kiyaba o ledami mona-ana yakafo nela wi ledami ne.

⁴ Etito minoba, Gotikafo kamenawa melami yama moda o fedetaito, yalo ya aimola Nalafo ilifi melaito, wena mulunauti oloto pito, lo melami ka meyalo meleto nelalau minami,

⁵ ya lalimo lo melami ka nelalau minonimo wenena ya meina fito efili gedoneto Gotikafo nanimo nomilipane minenawæ, loto olu leboli ledenæ, loto oloto pito ami ne.

⁶ Etito linate ya Goti nomilipala minamo yamu amokafo Nalafo Ouna ya luteu ilifi fulo ledami ya Menefo, Weyano, loto auma wito limo ne.

⁷ Yamu linate oiya ama ya nelalo kouba-naba lono olamo wenena ya minámae. E'e, Goti nomilipala ya minae. Ido nomilipala minanako, Gotikafo iya ku gedami neta ya moda olunawamo ne.

Polokafo Galesia wenena yamu kala ligi-ligi kiyami ka

⁸ Ena komu linate Gotiki koina wiyámamo yamu ya neta-mata Goti ona kula minámami neta-mata ya koli umuti kouba-naba o-o amo yamu nelau minamo ne.

⁹ Eti o minamo nefa, oiya ama ya Gotiki koina wiyamo ne, lenafe? E'e, oiya ama Gotikafo linateki koina wiyami kamenalo ya linate mono mona-ana auma minámami mona, kula minámami mona-anadoka kofa itibiti u kouba-naba oti nelalau ya unune, loti ya nediti eti o minae?

¹⁰ Linate ya lo melami ka meyalo melogeto ya Gotikafo lalo leyenaiye, loti mono kamena ailo-ailo yamu koliti, ido melegeti ikanati yaki mele ailo-ailo oti melamo ya kula iye, loti koli minae.

¹¹ Etiti koli minamo yamu namokafo auma wito mono lono olu gedomo yakafo linatedoka kulawa ámoto, u fa netaidana otenaiye, loto linatemu kolomo ya koli nomaiye.

¹² Aiyo, mono wenenane-motao, kati oluto logi-mowe. Kolalo. Namu ya linate yaidana oto minoma nenako, linate ya namu yaidana oti minalo. Linate ya olu nosámami o nedámae.

¹³ Goti kala kuwa lalo komu apito lo oloto gimomo ya ukane nosámami kamenalo ya lolomaima ne, loti namomu ya koli minae.

¹⁴ Eti omo ya ukane nosámami ya kepa mele gimaifa, seti-muludi nosámami koli numuti eleka fi nedámoti, moda Goti enisolelaki koina wiyamo yamaidana oti, ido Kilisto Yesuki koina wiyamo yamaidana oti ya namoki koina wiyamoma ne.

¹⁵ Eti o nedeti lalo koli minamo mona ya oiya egaleka ne? Ya kamenalo ya linate omudi kula ya ogofuti ikilamo neko, moda ikiliti nomagi ne, loto linatemu kolife loto lowe.

¹⁶ Eti o minafa, ido oiya ama ka ona kula logimomo yamu kuwotefo ne, loti namomu koli minafe?

¹⁷ Wenenawa yate auma witi linateki koina winune, loti afa, olu lalo o gedenawamo ma minámaiye. E'e, inanimomuko koliti ade olu faka lenawae, loti linateki koina witi mono efe limo kanudoka yati olu ailo ata wi fulo gedenune, loti koli minae.

¹⁸ Ena linate mona lalo melenune, loti auma witi kolinawamo ya moda lalo enagoliye. Eti enawamo, ya namo linateki minenamo kamenalo yako eti ámaló. E'e, kamena-kamena eti o-o enawamo ya moda lalo enagoliye.

¹⁹ Aiyo, nomilipane kefolao, Kilisto lebonala lutigu oloto pinaiye, loto wenaipa nomilipani kedenagili ogofu kolamo yaidana oto namo ya linatemu kolito miluma naba-naba kofa koli-koli o minowe.

²⁰ Aiyo, namo linatemu kolito kane ligi-ligi kiyomoma nenako, oiya linateki lakoina minoto

ani olu faka lo gedenamo ka logimife lenamolae, loto auma wito kolowe.

Hagali ido Sala kepa kanina

²¹ Ena loga o gedenagolowe. Lonomalo. Linate lo melami ka kouba-nabala o minenune, loti kolamo, ya lo melami kawa ya koliti monawa kolife ádo minafe?

²² Lo melami kawa lufuwa wiyagu ya eti limo, Abalahamu nalafo lele oloto piyami, ya ma nelalo kouba-naba lono olu minami wena Hagalikafo kedami, ido ma nelalo minámami wena olonafu Salakafo kedami ne.

²³ Etiti kedami, ya nelalo minami wenakafo kedami nalafo Isimaeli ya faifa mikaleka monalekati kedaifa, ido nelalo minámami olonafokafo kedami nalafo Aisaka ya Goti lo mele umami kalalekati oloto piyami ne.

²⁴ Ena kawa mona yauti mona ma ya eti loto kolinumo ne: Wenawa lele ya Gotikafo wene-nalaki kutifi ledami ka lele yaidana oto ne. Ma ya Hagali nelalo kouba-naba lono olami wena ma nenako, nomilipala kedami yaki ayaidana oto nelalo minamo wenena minae. Ido ayaidana oto kutifami ka Sinai mowaloti oloto piyami ka ya litumate ne, loti kolamo wenena ya kawa yakafa nela wi gedainako, nelalo koubanaba lonola olu minamo wenena ya minae.

²⁵ Ido Sinai mowa ya Alebia mikaleka nemoma, ya nelalo minami wena Hagali ufa fiyami wenena ebanina ya ne. Ido ayaidana oto oiya ama numuna meya naba Yelusalemu ya lo melami kawa nelalo kouba-naba lonola olu minamo wenena numuni meya naba ya ne.

²⁶ Etito nefa, lalimo numude meya naba ya Yelusalemu ailo, kosinauka nemo numuna, ya nelalo kouba-naba lono ma minámami eba ya ne. Aya eba ya otefo yaidana oto nemoma nenako, lo melami kakafo nela wi ledámami nomilipala ya minone.

²⁷ Aya Yelusalemu lele yamu ya kepa ka ma eti limo,

Kamo keni wena, nomilipa ma kedámanimo wena ya alikani o mino. Kamo nomilipa kedena-golo ukaga ogofu imo kolámanimo yamu wagafu elita o kedaifa, seka-muluga lalo kolito, nema lo naba oto lu fiyo. Kamo ya wena ma wanafoki faifa minami wena ya olu fulu edeto nomilipaka ufa melenawamo wenena so loti minenawamo yamu lalo kolimo uto alikani ka naba lo-lo o mino,

loto ka mono lufuwau (*Ais 54:1*) ya nemo ne.

²⁸ Ena mono wenenane-motao, linate ya wena Sala nalafu Aisaka yaidana oti Goti lo mele umami kalalo ya nomilipala minamoma ne.

²⁹ Etiti minafa, ido komu ya Abalahamu nalafu ma mikaleka monalekati kedami kipa Isimaeli yakafu nalafu ma Ounadokati kedami kipa Aisaka olu nosámami o edami yamaidana oti oiya ama ya melemo wamo ne.

³⁰ Etito nemo nefa, ido ka mono lufuwau ya nediye liye?

Nelalo kouba-naba lono olami wena nalafu yakafu nelalo minámami wena nalafoki lakoina menibo netala iya ku gedaito olunami ma minámaiye. E'e, ma

olámenagolinako, nelalo minami
 wenawate nalafote gilifi fulo,
 loto ka mono lufuwau (*Stt 21:10*) ya nemo ne.

³¹ Yamu mono wenenane-motao, lalimo ya nelalo
 lono olami wena nomilipala ma minámone. E'e,
 nelalo minámami wena nomilipala ya minone.

5

Kilisto efili ledami monau ya auma wito minenumo ka

¹ Etito nelau minámenawae, loto Kilistokafo
 moda efili ledetaima ne. Yamu neta mamu kolito
 kouba-naba o edogeto nelalau kofa kilifuku ono
 ledetenaiye, loti auma witi minalo.

² Namu Polokafo ka ama logimowe. Ko-
 life loti kolalo. Linate Gotikafo lalo leyenaiye,
 loti ukadigu ainala fuko gedenawamo ya Kilisto
 linatedoka u fa netaidana enagoliye.

³ Yamu komu logimoma ya kofa auma wito
 logimife lowe. Kolalo. We makafo Goti ainala
 ukanau fuko nedalo, loto ainawa olunami wewa
 ya lo melami ka muki-muki meyalo melámenami
 ya lifima ka mino edenagoliye.

⁴ Linate lo melami ka meyalo melonimo yamu
 Gotikafo monatina efe limo wenena minae, lo
 ledenami ne, loti kolamo wenena, linate Kilistoki
 kutifaguti ya fukoti, nasafilila fulitamo wenena
 ya minae.

⁵ Eti o minafa, lamo ya Ouna lulau mino edeto
 koli kikitonimo yamu Gotikafo monatina efe limo
 wenena minae, loto lo ledenagoliye, loto kolito
 kiyabala o minone.

⁶ Kilisto Yesu lulau mino edonimo ya Goti ainalaki minobemo, ido minámone? Lelewai ya kulawa minámaiye. E'e, koli kikito umonimo yamu sete-mulude giminumo mona melemo idonimo yakafoko kulawa iye.

⁷ Linate komu ya mono kanudo auma witi monimo wamo nefa, onema ya kemakafo kanu ku gedaito, ka ona kula ya meyalo melámoti minae?

⁸ Meyalo melámamo monawa ya iyaina o gedami we Gotidokati minámaiye.

⁹ Beletiku ya yisi kefo efema fulato, muki fudomo idami ne, loti koliti ya kati kife lalo.

¹⁰ Linate ya namoki lakoina Wekola lulau mino edonimo nenako, yamu linatemu kolito ya kati ailo ma kiyámenagilae, loto koli kikito minowe. Etito koli kikito minofa, ido we ma kemakafofe oto oudi-luti-kati olu kopaitami we ya lifimala keinawai ya itibito olunagoliye.

¹¹ Ido mono wenenane-motao, nanimo komu ya Goti ainala ya wemomo muki ukanigu fuko gedalo, loto lo oloto melomo yamaidana oto oiya lo oloto mele minomo neko, ya Yuda wenena yate olu nosámami-asámami o nedámagi ne. Ido wenenawa yá yofomu koli fulitamo yaki ya fuli lagi ne.

¹² Luti olu kopaitamo wenena ya inanimu ukani ya kulawai kofuto fuko fulitamo neko, ya lalo agi ne, loto kolowe.

¹³ Mono wenenane-motao, linate ya nelau minámoti minenawae, loto Gotikafo iyaina o gedami ne. Eti o gedami yamu nelau minámoninako, ukade-lute lalo kolami mona

fa melenune, loti kolámalo. E'e, Goti wenenala muki ya seti-muludi gimiti, ani olu faka loti kouba-naba o gedalo.

¹⁴ Aya yamu ya eti limo,

Kaimokamu kolanimo yamaidana oto wenenaka muki ya seka-muluga gimigimi o mino, loto ka mono lufuwau (*Wkp 19:18*) nemo ka lawoko ya lo melami ka muki olu lawoko ito lo melami ne.

¹⁵ Goti monala etito nefa, ido linateki wenenatinaki wetikafo ka ligi-ligi loti lowa-fina fiti mine-nawamo ya linateki wenenatinaki muki olu kopa itotenune, loti monatina ya koti moinalo.

Ouna Felegaga aumalalo monito ya lute lila meyalo melámenumo ka

¹⁶⁻¹⁷ Etito ka ama ya logimowe. Kolalo. Ukade-lute lalo kolami mona yakafo Ouna kolami mona ya fina fi ofaiye. Ido Ouna kolami mona yakafo ukade-lute lalo kolami mona ya fina fi ofaiye. Etiti lele ya kuwolafo-kuwolafo minainako, linate neta enune, loti kolafa, ogoufámae. Yamu Ouna aumalalo yako moinalo. Eti enawamo ya ukadi-luti lalo kolami mona melámenagilae.

¹⁸ Ido Ounakafo kanulalo gilimito enami ya lo melami ka yamo wenabatina ámenagoliye.

¹⁹ Ena ukade-lute mona melenae, loto lalo kolami monala moda oloto nemo ya etito ne: kopa olu onamo mona, fuma wiyami mona, kopa moinamo mona,

²⁰ suki goti koli umamo mona, kibe-lusa kiyamo mona, koli nosámami gimamo mona, moila fiyamo mona, komumu wiyamo mona, seni

kala-kala lo-lo amo mona, inanimomuko kolamo mona, ka ailo-ailo loti foki filiga-aliga amo mona,

²¹ wenena netaninamu kolamo mona, no noti luni u kopa amo mona, alikani oti u wanoba idamo mona, ido mona liligaleka yaidana mona yamu komu ya fuka ka logimitoma nefa, oiya kofa eti loto logiminagolowe. Kolalo. Yaidana mona mele minamo wenena ya Goti wekudite kiyaba o ledami ebala olámenawae, loto logimowe.

²² Ido Ounakafo ilawa kula liyami mona ya etito ne: Sete-mulude gimonimo mona, luteu lalo kolonimo mona, you amene melonimo mona, sete-mulude leba fiyami mona, wenena olu lalo o gedeto ani olu faka lo gedonimo mona, mona ona kula mele-mele onimo mona,

²³ you lotoko minonimo mona, ukade-lute-kate kiyaba laloko onimo mona, muki ya Ounadokatiko ne. Mona yaidana melenumo ya lo fuko ledenawamo ma minámaiye.

²⁴ Ido Kilisto Yesu wenenala ya ukade-lute yo limo monala ido lalo kolami monala ya yá yofolo moda ofo fulutonimo ne.

²⁵ Ouna lulau mino edeto ya omude kofawa minoninako, yamu Ouna lulau mino edeto mona meletoko moinokele.

²⁶ Etito monito ya ukadelute oluto dinune, loto wenenate seni-muluni olu kisilo gedeto netaninamu kolámokele.

6

Mona yaidana-amaidana melenumo ya kulawa itibito olunumo ka

¹ Ena mono wenenane-motao, linate yauti wefe wenafe ma nosámami mona kilifulau lumu fou lagetoma, ya linate Ounaki koina wiyamo wena yate wenenawa ya olu itibiti kanu lalotoka mele edalo. Eti o edenawamo ya linanimo monatina yamu koliti, ya nosámami mona ma ika o ledetenaiye, loti koti kiyaba oti, olu you lo edeti kanuwa laloko ilibalo.

² Keina kolinawamo ka ma wenenatidoka mino gedagetoma, ya ani olu faka lo gedalo. Eti enawamo ya Kilisto lo melami kalo ya moda golodenagilae.

³ Yamu kolalo. Wenena muki ya faifa mikaleka wenena minoninako, mate inanimomu oto diti kolinawamo ya inanimo luni-kani kola wiyamo wenena ya minae.

⁴ Yamu linate muki linanimo monatina lonotina eyefe loti koliti, ya lalo nefemo, ido nosámaiye, loti koti kiyaba otiko moinalo. Eti enawamo ya wenena ma monanina yamu kolámoti, linanimo monatina lonotina yamu koliti ya seti-muludi lalo kolinawamo ne.

⁵ Moda kolafe? Wenena muki ya inanimo keinanina ya olunawamo ne.

⁶ Ido linate mono ka kolamo wenena yate api gilibamo wenena olu lalo o gedeti, neta-mata lalo muki olamo yauti iya meleti gimalo.

⁷ Luti-kati kola wiyámalo. Goti kola winawamo ma minámaiye. E'e, neta kifinawamo ya kula lagetoma aya netawa olunagilae.

⁸ Mate inanimo ukani yamuko koliti lono olunawamo ya aya ukanidokati u kopa unawamo kulawa ya olunagilae. Ido ma yate Ounamu

koliti lono olunawamo ya aya Ounadokati omuni kofawa minowa-minowa enawamo kulawa ya olunagilae.

⁹ Yamu ya kulawa oloto pinami kamenalo ya moda olunagolone, loto mona laloko mele mine-nune, loto eleka fiyámoto, meletoko minokele.

¹⁰ Etito ya kamena oiya mino ledami kame-nawalo ya wenena muki olu lalo o gedokele. Eti enumo ya koli kikitamo wenena muki ya wenenate ona kula minae, loto oto dito olu lalo o gedokele.

Onowaleka ka

¹¹ Ena oiya ama ya nanimo anekafo lufuwa wi gedomo ya lufuwa naba nedoka ya eyalo.

¹² Wenena ma yate Kilisto Yesu yá yofola yamuko kolinumo ya kaila fi ledetenawae, loti kolamo yamu ukani atuwalo ya mono we ona kulaidana leyenawae, loti Goti ainala ya linate ukadigu fukalo, loti auma wi gimi minae.

¹³ Yamu kolalo. Goti ainala ukanigu fukamo we inanimoni yaki lo melami ka ya efe loti meyalo melámamoma minafa, ido linate ya lege ato ainala ya ukadigu fukenawamo, ayalo ya ukade-kulite olu faka lenune, loti koli minae.

¹⁴ Eti o minafa, nanimo kuline olu faka ádenagolowe. E'e, Wekolate Yesu Kilisto yá yofola yamuko kolito kuliya olu faka lenagolowe. Amoki ekelomo yamu mikaleka mona-ana ya yá yofolalo folamidana oto ika o nedámaiye. Ido namo yaki yá yofolalo folomo yamaidana oto minonako, mikaleka mona-ana yamu kolámomo ne.

¹⁵ Kilisto lulau mino edonimo ya Goti ainala ya ukadeu fukafe, ido fukámafe? Lelewai ya kulawa minámaiye. E'e, kofawa olu oloto pi ledami yakafoko kulawa iye.

¹⁶ Kawa ya koliti, ayalo moninawamo wenenadoka ya you amene mona ido milumate kolami mona ya mino gedenaiye. Ido Isilaeli wenena yauti Goti wenenala ona kula minamo wenenadoka yaki ayaidana oto mino gedenaiye.

¹⁷ Ena namo Yesu kouba-nabala we fulanala ya ukanelo neto olu minomo yamu mate olu afima o nedunune, loti enawamo ya monanina fulitalo.

¹⁸ Mono wenenane-motao, Wekolate Yesu Kilisto nasafilila ya oudi-luti-katigu mino gedenaiye. Ona.

Gotiki olu kutifi ledami ka kofawa
The New Testament in the Komongu dialect of the
Siane Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Siane long Niugini

copyright © 1991 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siane

Dialect: Komongu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

16002536-bc8f-5779-8e88-c1fed5ba4079